

„Erasmus+ KA2“ projektas STORIE
Smulkių įmonių kaime verslumo įgūdžių gerinimas, siekiant sukurti naujus
kaimo turizmo produktus, pagrįstus nematerialiu kultūros paveldu

Sutarties Nr. 2018-1-HU01-KA202-047746

IO 3: STORIE įžvalgos ir patirtys
Vadovas pedagogams

Šis projektas finansuojamas remiant Europos Komisijai, „Erasmus+“ programos lėšomis. Šis kūrinys atspindi tik autoriaus požiūrį, todėl Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokį jame pateikiamos informacijos naudojimą.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

TURINYS

1. IVADAS	3
2. TIKSLINĖ GRUPĖ	4
3. STORIE: PROJEKTAS	6
4. PAGRINDINIAI STORIE MOKYMOSI ĮRANKIO VIDINIO IR IŠORINIO VERTINIMO REZULTATAI IR IŠVADOS	7
5. REKOMENDACIJOS RENGIANČIOS MOKYMO PROGRAMAS MAŽOMS KAIMO TURIZMO SEKTORIAUS ĮMONĖMS	8
6. INTEGRACIJOS GALIMYBĖS Į FORMALŪJĄ (PROFESINĮ IR AUKŠTĄJĄ IŠSILAVINIMĄ) IR SUAUGUSIŲJŲ ŠVIETIMĄ	8
7. BAIGIAMOSIOS IŠVADOS	14
PRIEDAS 1. KIEKVIENOS ŠALIES TIKSLINIŲ GRUPIŲ PRISTATYMAS	16

1. Įvadas

„Erasmus+“ projektas STORIE siekia pagerinti mažų kaimo įmonių konkurencingumą plėtojant jų įgūdžius ir gebėjimus kurti ir reklamuoti turizmo produktus, pagrįstus nematerialiu kultūros paveldu. Projekto metu sukurta naujoviška mokymosi programa, kuri lengvai yra visiems prieinama internete. Mokymosi programa palengvina vietos verslo bendruomenių plėtrą ir leidžia susipažinti su kitų regionų (projekto partnerių) turizmo patirtimi.

STORIE projekto prioritetinės ir tikslinės grupės - mažos kaimo įmonės (vadovai, darbuotojai), kurios priklauso arba yra susijusios su turizmo sektoriumi ir vykdo veiklą pagal šiuos kodus:

- I55 Apgyvendinimas,
- I56 Maisto ir gėrimų aptarnavimo veikla,
- C10 - maisto produktų gamyba,
- C11 – Gėrimų gamyba,
- N79 Kelionių agentūra, kelionių organizatorius ir kita rezervavimo paslauga bei susijusi veikla,
- R93 - Sportinė veikla, pramogų ir poilsio veikla,
- R91 - Bibliotekos, archyvai, muziejai ir kita kultūrinė veikla.

Kitos potencialios tikslinės grupės yra kaimo įmonės, kurios ketina ateityje įsitraukti į turizmo sektorių arba bendradarbiauti su pagrindine tiksline grupe kuriant turizmo produktus:

- A1 - augalininkystė ir gyvulininkystė, medžioklė ir susijusi paslaugų veikla,
- A3 - žvejyba ir akvakultūra,
- C13 - tekstilės gamyba,
- C14 - drabužių gamyba,
- C15 - odos ir panašių gaminių gamyba,
- C16 - medienos ir medienos bei kamštienos gaminių, išskyrus baldus, gamyba; dirbinių iš šiaudų ir pynimo medžiagų gamyba,
- C32 - kita gamyba,
- G47 - mažmeninė prekyba, išskyrus variklinių transporto priemonių ir motociklų prekybą.

STORIE suinteresuotosios šalys yra:

1. Asociacijos, atstovaujančios kaimo (turizmo) sektoriaus įmonėms.
2. Profesinio mokymo organizacijos (nuo vidurinio iki aukštojo lygio), teikiančios mokymą (oficialų ir neformalų) kaimo turizmo ir susijusių sektorių įmonėms.
3. Politikos formuotojai ir viešosios įstaigos turizmo srityje arba susijusiose srityse.
4. Žmonės gyvenantys vietos kaimo bendruomenėse (kaip nematerialaus kultūros paveldo saugotojai ir perteikėjai).

Projekto metu išplėtos 3 pagrindinės dalys:

- O1 - STORIE Mokymosi programą
- O2 - STORIE Mokymosi įrankiai
- O3 - STORIE Įžvalgos ir patirtis

STORIE įžvalgų ir patirties vadovai yra tikslinės rekomendacijos, padedančios plačiau įgyvendinti projektą. Kiekvienas vadovas skirtas konkrečiai projekto suinteresuotųjų šalių grupei, kurio galutinis tikslas yra remti mažas kaimo įmones, kuriant ir plėtojant turiningą turizmo patirtį, pasitelkiant STORIE projekto metu įgyvendintas veiklas ir surinktas patirtis:

1. „STORIE Kaimo turizmo patirtys“ yra kaimo turizmo patirčių rinkinys, sukurtas ir išbandytas naudojant STORIE mokymosi priemonę projekto partnerių šalyse. Šis gidas yra naudojamas kaip tolesnės patirties plėtojimo partnerių ir kitose šalyse vadovas. Jis skirtas tiek tiesioginėms tikslinėms STORIE grupėms, tiek visiems atitinkamiems suinteresuotiesiems subjektams.

2. "STORIE Vadovas pedagogams" pateikiamos pamokos ir rekomendacijos, kaip rengti mokymo programas mažosioms kaimo turizmo sektoriaus įmonėms. Jame svarstomos neoficialios mokymo programos, taip pat pateiktas planas galimai integracijai į oficialų švietimą. Šis vadovas skirtas profesinio mokymo organizacijoms.

3. "STORIE Vadovas politikos formuotojams" pateikiamos rekomendacijos, susijusios su parama plėtojant ir reklamuojant kaimo turizmo patirtį, paremtą nematerialiu kultūros paveldu.

Šis vadovas yra suinteresuotųjų šalių įžvalgos ir STORIE projekto patirtis.

2. Tikslinė grupė

Tikslinės Vadovo pedagogams grupės:

- **Asociacijos** / tinklai, atstovaujantys kaimo / turizmo įmonėms, kurių veiklos dalis yra orientuota į savo asocijuotų asmenų ar narių palaikymą ir konsultavimą visais su sektoriumi ir jų verslu susijusiais aspektais, įskaitant žmogiškųjų išteklių plėtrą.
- **Profesinio mokymo organizacijos**, teikiančios mokymą (formalų ir neformalų) kaimo turizmo sektoriaus (būsimiems) specialistams. Jos galės naudotis ir projekte sukurta e. Mokymosi platforma bei mokymo metodika.
- **Aukštojo mokslo** institutai.
- **Švietimo politikos formuotojai** ir ekspertai.

Kiekvienos projekto šalies partneriai išanalizavo konkrečias organizacijas ir įstaigas, kurios laikomos minėtų tikslinių grupių dalimi. Lietuvos tikslinių grupių sąrašas pateiktas žemiau, o kiekvienos partnerės šalies nustatytas tikslinių grupių sąrašas įtrauktas į I priedą.

1. Asociacijos

Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmai (<https://zur.lt/>). Organizacija aktyviai dirba nuo 1991 metų ir organizuoja socialinį dialogą tarp Lietuvos kaimo žmonių, ūkininkų ir valstybės. Rūmai vienija 42 žemės ūkio organizacijas. Pagrindinis Žemės ūkio rūmų tikslas - žemės ūkio modernizavimo plėtra ir konkurencingumo didinimas. Pastaruosius trisdešimt metų rūmai taikė kaimo plėtros programas, saugojo ir atnaujino apskrities gyventojų gyvenamąją aplinką. Svarbi jų veikla yra mokymų ir konsultacijų organizavimas žemės ūkio, apskaitos, paramos gavimo, tvaraus ūkininkavimo ir alternatyvios veiklos kaime srityse, taip pat pastaruoju metu jie intensyviai diegia nuotolinius mokymus. Žemės ūkio rūmai, kaip socialiniai partneriai, dalyvauja profesiniame mokyme, nes viena iš jų funkcijų yra vertinti studentų kompetencijas.

Lietuvos kaimo turizmo asociacija (LKTA) yra nacionalinio lygio asociacija, vienijanti daugiau nei 50% kaimo turizmo paslaugų teikėjų Lietuvoje, turinti beveik 400 narių. Pagrindiniai asociacijos tikslai ir veikla yra atstovauti Asociacijos narių interesams valdymo institucijose ir kitose organizacijose, koordinuoti kaimo turizmo plėtrą Lietuvoje ir analizuoti kaimo turizmo paslaugų paklausą šalyje ir užsienyje. LKTA taip pat organizuoja seminarus, konferencijas, mugės, parodas, rengia metodines priemones kaimo turizmo sektoriui ir informacinius lankstinukus apie Asociaciją ir jos narių veiklą. (www.atostogoskaime.lt)

Turizmo informacijos centrai (<https://www.lithuania.travel/lt/offices>) yra beveik kiekviename mieste ir rajone. Jų misija yra teikti informatyvią ir praktinę informaciją verslo subjektams, taip prisidedant prie naujų įmonių steigimo rajonuose. Jie organizuoja mokymus ir konsultacijas turizmo sektoriaus teikėjams, renka, kaupia ir teikia nemokamą informaciją apie turizmo paslaugas, lankytinus objektus ir vietas bei rajonų kultūros paveldą.

2. Profesinio mokymo organizacijos

Karaliaus Mindaugo profesinio mokymo centras (<https://www.kaupa.lt/>) yra didžiausia ir populiariausia profesinio mokymo įstaiga Lietuvoje. Čia siūloma įgyti perspektyvias profesijas grožio, sveikatos, socialinės gerovės ir verslo srityse. Mokykla yra moderni ir dinamiška švietimo įstaiga, kuri greitai ir atsakingai reaguoja į bet kokius pokyčius darbo rinkoje ir drąsiai taiko inovatyvias ugdymo formas. Centre vykdomas pradinis ir tęstinis profesinis mokymas, pagrindinis ir vidurinis ugdymas, ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas, taip pat kitos švietimo paslaugos. Mokykla siūlo profesionalius renginių ir laisvalaikio paslaugų organizatorių, svečių paslaugų darbuotojų mokymus.

Klaipėdos turizmo mokykla (<https://ktm.lt/>). Joje studentai gali rinktis 13 skirtingų sričių specialybes. Yra programų, skirtų mokytis apie prekybos ir maitinimo paslaugas, taip pat rengiami renginių ir poilsio paslaugų organizatoriai. Šiuo metu mokykloje mokosi apie 600 mokinių.

Veisiejų technologijos ir verslo mokykla (<http://www.veisiejutvm.lt/>). Šios mokyklos misija yra padėti mokiniams įgyti pagrindinį ir vidurinį išsilavinimą, profesinę kvalifikaciją, paruošti juos darbui bei škeičiančios socialinės aplinkos sąlygomis. Joje siūlomos kaimo turizmo organizatorių programos.

Skuodo kaimo verslų, amatų ir paslaugų mokykla (<https://www.profesinis.lt/>) - ši mokykla rengia kvalifikuotus turizmo srities specialistus ir išduoda kvalifikuoto darbuotojo diplomus savo mokiniams. Galima mokytis iš kaimo turizmo organizatoriaus ir dailiųjų tekstilės dirbinių gamintojo specialybių.

Zarasų profesinė mokykla (<https://www.zarasupm.lt/>) - ši mokykla gali pasiūlyti modulinę profesinio mokymo programą svečių aptarnavimo darbuotojams. Svečių aptarnavimo darbuotoju kvalifikuotas asmuo galės dirbti mažuose viešbučiuose, svečių namuose, kaimo turizmo sodybose ir kitose apgyvendinimo įstaigose, tvarkyti ir prižiūrėti patalpas, ruošti paprastus patiekalus, juos patiekti, teikti informaciją apie turistines vietas ir kitas paslaugas svečiams.

3. Aukštojo mokslo organizacijos

Aukštojo mokslo studijos siūlomos Kauno kolegijoje (www.kaunokolegija.lt). Ji turi programą „Turizmo ir viešbučių vadyba“. Per trejų metų studijų laikotarpį studentai atlieka 4 praktikas Lietuvos ir užsienio viešbučiuose bei kitose turizmo verslo įmonėse, taip pat kolegijoje veikiančioje praktinio mokymo įmonėje. Praktikos metais įgyta patirtis ir įgūdžiai suteikia galimybę įsidarbinti ir karjeros siekti tiek Lietuvoje, tiek užsienyje.

Klaipėdos universitete (www.ku.lt) vykdoma programa Rekreacija ir turizmas. Šios programos tikslas - parengti aukštos kvalifikacijos turizmo ir rekreacijos specialistus, išmanančius rekreacijos ir turizmo funkcionavimo bei paslaugų teikimo dėsningumus. Ketverių metų studijos apima kultūros paveldą, ekskursijų organizavimo ir vedimo metodiką.

Lietuvos sporto universitetas (LSU) (www.lsu.lt), įkurtas 1934 m., yra specializuota valstybinė aukštojo mokslo įstaiga, išplėtojusi unikalias sporto, laisvalaikio ir sveikatos mokslų tradicijas. Universitetas siūlo sporto ir turizmo vadybos programą, kuri leis studentams kūrybiškai plėtoti sporto ir turizmo organizacijų veiklą ir verslą, atlikti taikomuosius tyrimus ir pritaikyti jų rezultatus kasdienėje organizacijos veikloje bei strateginių sprendimų priėmimo procese.

Mykolo Riomerio universitetas (www.mruni.eu/) yra didžiausias socialinių mokslų specializuotas universitetas Lietuvoje. Universitete yra pajėgios ir reikšmingos edukologijos, ekonomikos,

humanitarinių mokslų, komunikacijos, politikos, psichologijos, sociologijos ir vadybos sritys. Universitete yra 3,5 metų trukmės studijų programa - Turizmo vadyba ir paveldas.

Vytauto Didžiojo universitetas (www.vdu.lt) turi reputaciją kaip universitetas, turintis globalų požiūrį, laisvą dvasią, liberalų mąstymą. Šis universitetas turi Kultūros paveldo ir turizmo programą, skirtą rengti aukštos kvalifikacijos, plačiai išsilavinusius kultūros paveldo ir turizmo specialistus, gebančius įvertinti kultūros paveldą socialinių, istorinių ir kultūrinių reiškinių kontekste, susieti įgytas žinias su pasaulinėmis teorija ir praktika.

4. Švietimo politikos formuotojai ir ekspertai

Lietuvoje pagrindinė atsakomybė už profesinio mokymo politikos kūrimą ir įgyvendinimą buvo pavesta Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai. Ekonomikos ir inovacijų ministerija dalyvauja įgyvendinant žmogiškųjų išteklių plėtros ir profesinio mokymo politiką. Socialiniai partneriai turi teisę inicijuoti naujų kvalifikacijų, standartų ir profesinio mokymo programų kūrimą. Nuo 2012 m. kompetencijas vertina akredituotos institucijos: socialiniai partneriai, įmonės, darbdavių asociacijos. Darbdavių atstovai dalyvauja kuriant profesinio mokymo programų turinį, vertinant programų atitiktį darbo rinkos poreikiams ir organizuojant mokymus.

Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras (<https://www.kpmc.lt>) yra švietimo pagalbos įstaiga, teikianti informaciją, ekspertinę, konsultacinę ir kvalifikacijos tobulinimo pagalbą švietimo teikėjams, švietimo pagalbos įstaigoms ir švietimo valdymo subjektams, įgyvendinant valstybinę profesinio mokymo ir mokymosi visą gyvenimą sistemų plėtros politiką. Organizacija dirba profesinio mokymo kokybės gerinimo, suaugusiųjų švietimo sistemų kūrimo ir profesinio mokymo bei suaugusiųjų švietimo dalyvių kvalifikacijos tobulinimo srityse.

3. STORIE: projektas

Šis vadovas buvo parengtas įgyvendinant „Erasmus +“ strateginės partnerystės projektą STORIE, įgyvendintą 2018–2020 m.

Kaimo turizmo verslas sprendžia kaimo gyventojų mažėjimo problemas, skatina aplinkos apsaugą ir gerinimą, padeda išlaikyti „tradicinius“ įgūdžius, didina bendruomenės stiprybę ir vietos identitetą. Gerai valdomas šis verslas gali būti puiki priemonė saugant ir populiarinant kultūros paveldą ir praturtinant daugelio žmonių gyvenimą.

Kai kurios pastaraisiais metais pastebėtos tendencijos kaimo turizme rodo didėjantį susidomėjimą unikalia autentiška patirtimi ir padidėjusius lūkesčius kokybei. Tačiau kaimo turizmo paslaugų pasiūla išlieka labai fragmentiška. Jas siūlo regionuose įsikūrusios, daugiausia šeimai priklausančios įmonės, priimančios turistus. Tačiau teikiamoms paslaugoms labai trūksta nuoseklumo kokybės atžvilgiu, o ribota skirtingų paslaugų pasiūla nesukuria pilno turizmo produkto.

Nors tvarus turizmas yra populiarus daugumoje ES šalių, tačiau jis sudaro tik dalį visos turizmo rinkos ir daug potencialo lieka neišnaudota. Daugelis kaimo turizmo verslininkų neturi daug žinių apie gaminius ir įgūdžius, o taip pat ir laiko bei finansinių išteklių joms gauti.

Didėjantis susidomėjimas kaimo ir ekologiniu turizmu sukuria naujų verslo ir regionų plėtros galimybių, tačiau tik tiems, kurie turi atitinkamų strategijų ir gebėjimų. Smarki konkurencija tarp turizmo verslų reikalauja naujų žinių, įgūdžių ir bendrų pastangų visais lygmenimis - nuo politikos formuotojų iki labai mažų įmonių. Patrauklaus turizmo produkto kūrimą gali palengvinti bendradarbiavimas,

koordinavimas ir parama, taip pat supratimas, kaip panaudoti unikalios regiono bruožus, kuriant įsimintiną turizmo patirtį.

STORIE projektas pagerina mažų kaimo įmonių konkurencingumą, ugdydamas jų įgūdžius ir gebėjimus kurti ir reklamuoti tvirus turizmo produktus, paremtus nematerialiu kultūros paveldu (rankdarbiai, kulinarinės edukacijos, muzika, istorijos, papročiai ir kt.). Sukurta mokymosi programa suteikia išsamias žinias apie kultūrinio turizmo produktų kūrimą, kompetencijas ir užduotis, reikalingas efektyviam ir tvariam produktų dizainui, ir skatina mažų kaimo įmonių bendradarbiavimą bei palengvina vietos verslo bendruomenių plėtrą.

4. Pagrindiniai STORIE mokymosi įrankio vidinio ir išorinio vertinimo rezultatai ir išvados

Toliau sąrašė pateikiama konsorciumo patirtis, kuriant mokymo programą, ir dalyvių atsiliepimų išvados:

- Pačioje pradžioje labai svarbu surinkti informaciją ir išanalizuoti tikslinių grupių poreikius ir lūkesčius, susijusius su mokymais. Gauti rezultatai, poreikių analizė iš esmės nulemia mokymo formą, metodiką ir turinį.
- Prieš kuriant mokymosi medžiagą, reikia išsamiai apibrėžti struktūrą (pvz., apimtis, forma, stilius, tiesioginis ar formalus tonas, detalizavimas, redagavimo reikalavimai), kad liktų kuo mažiau neaiškumų sukūrus.
- Kiekviena tema turi turėti atskirą profesinę sritį, kad būtų išvengta dubliavimosi, bet taip pat būtų parengtas aktualus turinys.
- Siekiant užtikrinti reikiamą kokybę, rekomenduojama, kad parengtą mokomąją medžiagą peržiūrėtų kolegos / kiti pedagogai. Jų komentarai labai prisideda prie turinio kokybės gerinimo.
- Dvigubas inovacijų ciklas padeda sukurti mokymo programą, kurią galės suprasti besimokantieji ir bus išlaikomas jų susidomėjimas bei motyvacija visą mokymosi laiką.
- Kai mokymosi medžiagą kuria daugiakalbė pedagogų grupė, siekiant išvengti kalbos barjerų ir užtikrinant vertimų kokybę, pradinę mokomosios medžiagos versiją patartina sukurti anglų kalba (arba kita bendrine kalba) ir po to išversti į vietines kalbas. Kuriant medžiagą vietine kalba, tada verčiant į anglų kalbą, o paskui vėl į kitų autorių kalbas reikia daugiau pastangų.
- „Thin-slicing“ metodas leidžia lengviau sutelkti dėmesį į svarbias ir tikslinei grupei naudingas žinias.
- Kiekvieną partnerį labai motyvuoja tai, kad mišrus mokymasis gali pasiūlyti lankstumą laiko atžvilgiu. Kitaip tariant, mišrus mokymasis leidžia besimokantiesiems bet kada ir bet kur pasiekti medžiagą, bet taip pat išlieka galimybė mokytis tiesiogiai.
- Kyla didelė grėsmė, kad mokymosi medžiagos turinys gali pasenti, o ypač elektroninės rinkodaros skyriaus.
- Turėtų būti sukurta „Facebook“ grupė ar kitos populiarios internetinės komunikacijos platformos grupė, kurioje būtų galima nuolat dalintis žiniomis tarp stažuotojų, pedagogų, ekspertų, kaimo mažų įmonių darbuotojų ir profesinių organizacijų, o taip pat ir naujausia patirtimi, papildoma literatūra.
- Vaizdo įrašų turinys (pvz., „Powtoon“) puikiai priima besimokantys suaugusieji, nes tai daro programą gyvesnę ir malonesnę.
- Mokymo medžiaga turėtų būti nuolat atnaujinama, ypač skyriai, susiję su greitai besikeičiančiomis koncepcijomis ir įrankiais, pvz. e-rinkodara.

5. Rekomendacijos rengiant mokymo programas mažoms kaimo turizmo sektoriaus įmonėms

- Suaugę yra nusiteikę, turintys didelę gyvenimo patirtį, todėl geriau ir lengviau mokosi atlikdami praktines užduotis. Štai kodėl mišri mokymosi forma jiems yra veiksminga, derinant nedidelį informacijos ir žinių kiekį, vadinamąjį mokymosi užkandį su atvejų tyrimais ir grupiniais bendradarbiavimo pratimais.
- Internetinis mokomasis turinys turėtų būti lankstus, sudarant informacijos paketus, išdėstytus pagal tiksliai apibrėžtus tikslus.
- Mokymosi platforma turėtų būti vizualiai patraukli ir patogi vartotojui - ne visi turi mokymosi internetu patirties;
- Kursas neturėtų būti nuobodus, jame turėtų būti skirtingi elementai - vaizdo įrašai, nuotraukos, žaidimai ir kt.
- Mokomojoje medžiagoje turėtų būti pateikiama susisteminta ir naudinga informacija paprastais žodžiais, joje turėtų būti keletas praktinių priemonių, kurias būtų galima lengvai pritaikyti, jos būtų paprastos, nebrangios ir nesudėtingos;
- Lanksčios mokymosi galimybės, pvz. ypač patrauklus bus modulinis mokymosi kelias, pritaikytas tikslinės grupės poreikiams, svarbioms žinioms ir kasdieniam gyvenimui.
- Vienas pagrindinių trūkumų yra tai, kad mišrus mokymasis gali sumažinti besimokančiųjų motyvaciją. Ne kiekvienas mišraus mokymosi modelis yra tinkamas kiekvienam asmeniui ar organizacijai, o mes, kaip programos kūrėjai, negalime daug ko dėl to padaryti.
- Be to, mūsų dalyviai turi turėti pagrindinių žinių apie technologijas, kad galėtų lengvai lankyti pamokas ir atlikti užduotis internete. Jie negalėtų mokytis patys, jei nežino, kaip tai padaryti.

6. Integracijos galimybės į formalųjį (profesinį ir aukštąjį išsilavinimą) ir suaugusiųjų švietimą

Integracijos galimybės

Pedagogai turi suvokti, kad turizmo užsiėmimai yra ne tik mokymo medžiagos interpretavimo platformos, bet ir minkštųjų įgūdžių ugdymas. Kompetencijų ugdymui reikalinga speciali mokymo metodika, šiuolaikinės pedagogikos patirtis ir intensyvesnis dėstytojo ir studento kontaktas. Todėl tai yra **gera proga išbandyti mūsų 4 Modulio kūrybiškumo metodikas ir formaliajame ugdyme.**

Visi **atvejų tyrimai ir tolesni skaitymai** pateikia tarptautinę patirtį. Šie skaitymai **gali būti vykdomi kaip komandinis darbas**, todėl vystomas bendradarbiavimas. (Tai galėtų būti naudojama kaip namų darbai)

Turizmo profesinio mokymo programose būtina išmokti vienos užsienio kalbos, tačiau dauguma mokyklų siūlo antrą užsienio kalbą, kad pagerintų studentų galimybes darbo rinkoje baigus studijas.

Mokyklos moko anglų kalbos kaip pirmosios ar antrosios užsienio kalbos. **Mūsų programą galima pasiekti ir anglų kalba. Studentai gali naudoti mūsų 1-3 modulius, kad pagerintų savo profesines kalbos žinias turizmo srityje.**

„Powtoon“ vaizdo įrašai padeda **pritraukti studentų susidomėjimą** visais moduliais ir gali būti integruoti į atitinkamas bet kokio išsilavinimo studijų programas.

Visa elektroninė mokymosi medžiaga taip pat yra tinkama savarankiškam ar mišriems mokymams. Tokiu būdu galime **sukurti kuratoriaus ir studento metodikas.**

6.1. Integracijos galimybės Vengrijoje

Profesinio mokymo organizacijos

Technikumo mokymo turinys pagrįstas programų mokymų planais. Mokymų ir mokymosi rezultatų reikalavimus kiekvienai pagrindinei profesijai, įtraukiamai į Profesinių profesijų registrą, nustato Inovacijų ir technologijų ministerija. Kiekviena profesinio mokymo įstaiga turi parengti vietinę profesinę programą, o dvigubų programų atveju - ir mokymo planą. Programos mokymo planai apima tik 80–85% mokymo valandų, likusias 15–20% galima laisvai užpildyti ir sugrupuoti. **STORIE 1. Modulis „Nematerialus kultūros paveldas turizme“ turinys suteikia naujų žinių, todėl jis gali būti naudingas turistų specialisto profesinio mokymo programoje. Mokyklos gali įtraukti visą šį modulį į savo vietinę profesinę programą fakultatyvinio mokymo valandomis.**

Mūsų rinkodaros („Modulis 2“) arba el. rinkodaros ir socialinės žiniasklaidos („Modulis 3“) moduliai su naujausia mokomąja medžiaga gali papildyti profesinį mokymą papildoma medžiaga. Atvejų analizė padeda išnagrinėti teorinio turinio ir praktikos sąsajas, pristatant gerąsias praktikas.

Visas šių dviejų modulių turinys galėtų būti integruotas į turistų specialistų profesinio mokymo programą. **Mūsų rinkodaros ir el. rinkodaros modulių rezultatai atitinka pagrindinius (privalomus) šios profesinio mokymo programos mokymosi tikslus.** (pvz. : po rinkodaros mokymosi modulis studentai gali susikurti savo rinkodaros strategiją, parašyti rinkodaros planą, sukurti turizmo produktą, apibrėžti savo produkto ar paslaugos Unikalus pardavimo pasiūlymą (angl. USP - unique selling proposition) , sutelkdami dėmesį į sąnaudas, kainas ar pajamų valdymą, naudoti skirtingus el. rinkodaros priemones jų rinkodaros kampanijai ir pan.)

Aukštasis mokslas

Bakalauro programa „Turizmas ir maitinimas“ (laipsnio pažymėjimo klasifikacija: ekonomistas, kurio specializacija - turizmas ir maitinimas) yra 3 + 1 metų akademinė programa, kurios pagrindiniai dalykai yra mikro- ir makroekonomika, finansai, **rinkodara**, apskaita, statistika, **kultūros turizmas**. Be pagrindinių studijų, studentai gali pasirinkti papildomas studijas, tokias kaip turizmo išteklių, **kaimo ir miesto turizmas**, vietos ekonomikos plėtra, renginių organizavimas.

Mūsų rinkodaros modulis su 7 pamokomis gali būti naudojamas pagrindinėje **Rinkodaros** programoje tiek vengrų, tiek anglų kalbomis bakalauro programoje. Mūsų Modulis 1 „Nematerialusis kultūros paveldas turizme“ būtų įgyvendinamas Kultūros turizmo arba **Kaimo ir miesto turizmo** studijose.

Modulis 4 „Nematerialaus kultūros paveldo turizmo produktų projektavimas“ padeda ugdyti studentų kūrybiškumą ir bendradarbiavimą. Todėl studentai turės projektu paremtą mokymą, kuris galėtų būti **įgyvendinamas kaip pagrindas** produkto ir paslaugų projektavimui.

Suaugusiųjų švietimas

Vyriausybė pradės naują suaugusiųjų švietimo sistemą šį (2020 m.) rugsėjį, tikėdamasi padaryti ją dinamiškesnę ir labiau reaguojančią į darbo rinkos poreikius. Suaugusiųjų švietimo apibrėžimas yra pateiktas Suaugusiųjų švietimo įstatyme. Pagal tą įstatymą kiekvienas organizuotas švietimas ar mokymas, kuriuo siekiama tikslinio kompetencijos sukūrimo ir kompetencijos tobulinimo, išskyrus valstybinių mokyklų, profesinių institutų, aukštojo mokslo švietimą ir mokymą, laikomas suaugusiųjų švietimo veikla. Atsižvelgiant į tai, kad Suaugusiųjų švietimo įstatymo pakeitimas išplėtė suaugusiųjų švietimo apibrėžimą, **gali būti, kad darbdavio organizuojamas švietimas laikomas suaugusiųjų švietimu, apie kurį reikia pranešti.**

Dėl naujos sistemos dauguma darbdavių ir organizacijų šiuo metu kuria naujas mokymo programas. Pandemijos laikotarpiu turizmo srityje įvyko daug pokyčių. Suaugusiųjų švietimas tapo daug sunkesnis. Verslininkai neturi pakankamai pinigų savo darbuotojų mokymui, todėl turizmo asociacijoms teks imtis daugiau vaidmenų. Geriausias būdas padėti mažai organizacijai yra bendradarbiauti su Vengrijos

turizmo asociacijos fondais ir perduoti jiems mūsų „Storie“ mokymosi programą. Jie gali naudoti mūsų modulius įvairioms turizmo profesinio mokymo programoms. Ypač rinkodaros modulis ir el. rinkodaros modulis gali būti pritaikytas beveik visose mokymosi programose.

6.2. Integracijos galimybės Ispanijoje

Valstybinės įstaigos, atsakingos už tolesnio formaliojo mokymo pripažinimą Ispanijoje, yra Nacionalinis profesinių kvalifikacijų katalogas ir Modulinio profesinio mokymo katalogas (INCUAL, pagal jį ispaniškai akronimas), kurie yra atsakingi už jų apibrėžimą, parengimą ir atnaujinimą. Jos taip pat oficialiai akredituoja naujas švietimo programas Ispanijoje. INCUAL atliktas darbas apima kelių viešųjų įstaigų ir atitinkamų suinteresuotųjų šalių dalyvavimą procese. Bet kokio oficialaus mokymo pripažinimo žingsniai yra šie: Informacijos paruošimas ir darbo grupės sukūrimas; Kvalifikacijos parengimas; Asocijuoto mokymo apibrėžimas; Išorinis sugretinimas; kvalifikacijos patvirtinimas Karališkuoju dekretu ir jos atnaujinimas. Patvirtinus, kad kvalifikacijos atitiktis yra tinkama, procesas buvo baigtas paskelbus Oficialiajame valstybės biuletenyje.

Šiuo metu taip pat verta paminėti Valstybinės užimtumo tarnybos fondą, per kurį regioninės vyriausybės organizuoja bedarbių ir aktyvių darbuotojų mokymo kursus. Ji siūlo platų kursų asortimentą, o privačios mokymo įstaigos, skirtos šios tikslinės grupės mokymui, gali pasiūlyti specialius ir tikslingus mokymo kursus, kurie pagerintų jų įgūdžius, padėdami jiems įsidarbinti arba suteikdami jiems įgūdžių, susijusių su jų darbu ir nereikalingų darbo vietų išvengimu. Kadangi turizmas yra gana svarbus tiek Estremadūros, tiek Ispanijos ekonomikoje, šioje srityje rengiama daug įvairių mokymo kursų. Nepaisant to, dabartinė STORIE mokymo programa negalėjo būti įtraukta į jokių esamų oficialių mokymo pasiūlymus, tačiau jos įgūdžiai ir kompetencijos būtų svarbūs, kai tai bus pripažinta oficialiu mokymu ateityje.

Turint galvoje formalaus mokymo pripažinimo procesą, kuris užima daug laiko, yra ilgas ir sudėtingas, oficialus STORIE mokymo programos pripažinimas nebus perspektyvus trumpuoju laikotarpiu. Kiti galimi variantai yra mokymo programos ir mokymosi turinio integravimas į jau egzistuojančius kursus, kurie yra pripažinti. Tai nereiškia, kad jis yra pripažįstamas kaip visiškai naujas mokymas, tačiau studentams suteikiama galimybė susipažinti su jo turiniu kaip esamų kursų ir mokymo programų dalimi, o STORIE įgūdžiai tampa neatsiejama kvalifikacijos ir profesijos dalimi. Tai reiškia netiesioginį oficialų įgūdžių ir kompetencijos pripažinimą. Tokiu būdu įgyjamas oficialus pripažinimas, įgūdžių įtvirtinimas pirmiausia esamuose profesinio mokymo įstaigų kursuose, o tada galima eiti link konkretaus profesinio ir (arba) tęstinio mokymo kurso, suderinto su NKL, vystymo. Tai lengviausiai įvykdoma procedūra Estremadūra (Ispanija) atveju. Šiuo metu Estremadūroje yra keletas oficialių profesinio rengimo ciklų, susijusių su turizmo ir svetingumo paslaugomis, kuriems bus naudinga sukurta STORIE mokymo programos medžiaga.

6.3. Integracijos galimybės Kipre

Yra keletas potencialių galimybių integruoti STORIE mokymosi programą ar jos dalis į formalųjį mokymą Kipre:

Ji gali būti integruota į profesinio mokymo kolegijų, institutų ir universitetų studijų programas, kuriose dėstoma Turizmo vadyba, Viešbučių valdymas ir susiję dalykai. Nors kiekviena studijų programa turi savo mokymo planą, dėstytojai turi laisvę pasirinkti mokymosi išteklius ir priemones. Visi 4 STORIE moduliai gali būti integruoti į aukštojo mokslo studijų medžiagą ir praturtinti studijų programą. 1 modulis gali būti ypač naudingas studijų programose, kuriose nagrinėjamas Kultūrinis turizmas; 2 ir 3 moduliai yra svarbūs bet kuriai studijų programai, orientuotai į turizmo / viešbučių / svetingumo valdymą, o 4 modulis skirtas kūrybiškumo metodams ir gali būti pritaikytas studijų programoms, nepriklausančioms turizmo sektoriui.

Technikos mokyklose, teikiančiose vidurinį profesinį išsilavinimą, pagrindinę mokymo medžiagą standartizuoja ir parengia Kipro pedagoginis institutas. Tačiau mokytojai gali pateikti papildomą mokomąją medžiagą ir yra keletas mokymo laikotarpių, kuriuos mokytojai gali naudoti specialioms projektams. STORIE medžiaga, ypač atvejų analizė ir visų modulių vaizdo įrašai, gali praturtinti mokymo programas arba gali būti naudojama kaip medžiaga specialioms projektams, ypač „Paslaugų“ ir „Viešbučių ir maitinimo“ studijų srityse.

Kipre yra keletas mažų kaimo įmonių, įskaitant kaimo turizmo įmones, kurias reikia nuolat mokytis, kad išliktų konkurencingi ir patenkintų besikeičiančius vartotojų poreikius, taip pat būtų nuolat informuojami apie technologinę plėtrą ir rinkodaros tendencijas (pvz., elektroninė rinkodara). Jie yra pagrindinė tikslinė STORIE mokomosios medžiagos grupė suaugusiųjų švietimo srityje. Potencialūs verslininkai (šiuo metu darbuotojai) taip pat gali pasinaudoti STORIE siūlomomis mokymosi galimybėmis.

Besimokantieji suaugę gali savarankiškai studijuoti STORIE medžiagą, nes mokymosi priemonė yra laisvai prieinama internete. Tačiau juos reikia informuoti apie jos egzistavimą, o kai kuriais atvejais skatinti ir palaikyti mokymosi procese. Šį patariamąjį ir palaikomąjį vaidmenį gali atlikti vietos STORIE partneris (LD), taip pat asociacijos ir kitos organizacijos, kurios buvo informuotos apie projektą jo gyvavimo metu (pvz., Larnakos kaimo moterų asociacija), ir suaugusiųjų švietimo centrai, siūlantys susijusias su STORIE mokymo programas (Rinkodara, Turizmo vadyba, Verslumas ir kt.).

Kalbant apie tiesioginę mokymosi veiklą, paremtą STORIE medžiaga, Kipro žmogiškųjų išteklių plėtros tarnyba gali subsidijuoti tiek įmonės, tiek kelių įmonių mokymą, taip besimokantiems ir jų įmonėms palengvinant prieigą prie galimo mokymo pasiūlymo.

6.4. Integracijos galimybės Lietuvoje

Profesinio mokymo organizacijos

Lietuvoje profesinio mokymo programos yra kuriamos kaip modulinės, mokymosi rezultatais pagrįstos programos. Nors profesinis rengimas yra mokyklinis, didelę dalį sudaro praktinis mokymas ir mokymas įmonėse. Praktinis mokymas sudaro apie 70% viso laiko, skiriamo profesiniams dalykams. Profesinis mokymas yra siūlomas žemesniame viduriniame (ISCED 2), viduriniame (ISCED 3) ir viduriniame (ISCED 4) lygiuose. Norėdami įgyti profesinio mokymo kvalifikaciją, besimokantieji laiko specialų egzaminą, po kurio išduodamas profesinio mokymo diplomą. Į profesinį rengimą orientuotos aukštojo mokslo programos suteikia profesinio bakalauro laipsnį (ISCED P-655). Juos teikia kolegijos - tam tikra aukštojo mokslo įstaiga.

Kaimo turizmo organizatoriaus modulinio profesinio mokymo programa. Programoje yra kursai apie paslaugų rinkodarą, personalo valdymą, Lietuvos kultūrą, tradicijas ir papročius, kuriuos būtų galima papildyti atitinkamais STORIE programos moduliais. Mokymai lauke vyksta edukacinėse dirbtuvėse ir ūkiuose, teikiančiuose kaimo turizmo paslaugas. Programos kvalifikacijos lygis yra 4.

Poilsio paslaugų organizatorių mokymo programa. Kursai yra apie poilsiautojų poreikius, poilsio organizavimo galimybių įvertinimą, poilsio paslaugų veiksmų plano sudarymą ir poilsio paslaugų paketų parengimą, bendradarbiavimą su poilsio paslaugų teikėjais ir klientais, poilsio paslaugų rengimą / produktų rinkodaros priemonės, naujų poilsio paslaugų rinkodara. Programos kvalifikacijos lygis yra 4.

Aukštasis mokslas

Aukštąjį išsilavinimą galima įgyti universitete ir kolegijoje. Universitetai siūlo akademinį išsilavinimą, suteikiantį tarptautinius bakalauro, magistro ir daktaro laipsnius. Kolegijos siūlo kolegijos lygio laipsnio suteikimo studijas ir suteikia profesinio bakalauro laipsnius.

- Turizmo verslo programa Klaipėdos valstybinėje kolegijoje. Kvalifikacijos laipsnis - profesionalus verslo vadybos bakalauras. Ši programa ruošia šiuolaikinius turizmo pramonės specialistus darbui apgyvendinimo, kelionių ir laisvalaikio organizavimo bei informacijos teikimo srityse, kurie sugeba racionaliai naudoti turizmo ir rekreacijos išteklius; analizuoti ir vertinti turizmo procesus ir verslo pažinimo priemones greitai besikeičiančiomis rinkos sąlygomis; atlikti šios srities tyrimus; laikytis teisės aktų ir plėtoti novatorišką, įžvalgų ir socialiai atsakingą turizmo verslą. Moduliai: vadyba, kultūros paveldas ir kūrybinis turizmas, turizmo rinkodara ir rinkos tyrimai ir kt.
- Turizmo ir svetingumo programa Graičiūno vadybos mokykloje. Kvalifikacijos laipsnis - profesionalus verslo vadybos bakalauras. Moduliai: turizmo geografija ir išteklių, turizmo įmonės administravimas, turizmo informacinės sistemos, laisvalaikio organizavimas, etninė kultūra ir kt.
- Turizmas ir poilsis Socialinių mokslų kolegijoje Klaipėdoje ir filialuose Kaune ir Vilniuje. Kvalifikacijos laipsnis - profesionalus verslo vadybos bakalauras. Programos tikslas - parengti turizmo ir rekreacijos verslo specialistus, gebančius savarankiškai kurti ir valdyti turizmo verslą, įgyvendinti turizmo projektus, organizuoti viešbučių veiklą, atsakingai veikti nacionalinėse ir tarptautinėse turizmo rinkose. Modulio dalykai: Turizmo išteklių, Turizmo pagrindai, Rinkodara, Turizmo verslas, Svetingumo paslaugos, Turizmo informacinės sistemos, Pardavimų valdymas, Socialinių tyrimų metodika, Ekoturizmas ir kt.
- Poilsis ir turizmas Klaipėdos universitete. Kvalifikacijos laipsnis - verslo vadybos bakalauras. Programos tikslas - parengti aukštos kvalifikacijos turizmo ir rekreacijos specialistus, turinčius patirties rekreacijos ir turizmo veiklos bei paslaugų srityje, gebančius palaikyti ir gerinti poilsio ir turizmo paslaugų kokybę. Moduliai: Turizmo ir rekreacijos įvadas, Kultūros paveldas, Rekreacinio turizmo struktūra, Rekreacijos ir turizmo praktika, Rekreacijos ir turizmo tyrimai, Rekreacijos ir turizmo rinkodara ir kt.
- Kultūros paveldas ir turizmas Europos humanitariniame universitete (Vilnius). Kvalifikacijos laipsnis - humanitarinių mokslų bakalauras. Programos tikslas - parengti kultūros paveldo srities specialistus, suteikiant jiems platų universitetinį išsilavinimą, žinių apie paveldo išteklius ir jų supratimą bei pritaikymą šiuolaikinės visuomenės, ypač turizmo srityje, poreikiams.
- Turizmo vadyba ir paveldas Mykolo Riomerio universitete (Vilnius). Kvalifikacijos laipsnis - verslo vadybos bakalauras. Studijų programos tikslas - parengti specialistus, kurie žinotų darnaus turizmo valdymo principus ir kultūros bei gamtos paveldo ypatumus, taip pat gebėtų įgytas žinias pritaikyti praktikoje, turizmo rinkodaros ir paslaugų valdyme ir kt.

Suaugusiųjų švietimas

Neformalusis suaugusiųjų švietimas Lietuvoje yra individo ir visuomenės interesus atitinkantis švietimas pagal įvairias neformalaus suaugusiųjų švietimo, kvalifikacijos tobulinimo, papildomos kompetencijos įgijimo poreikiams tenkinti skirtas programas, teikiamas asmenims, ne jaunesniems kaip 18 m. metų amžiaus.

Neformaliojo suaugusiųjų švietimo programos, į kurias gali būti įtraukta STORIE mokymosi programa:

1. Turizmo įmonės administracijos darbuotojas yra profesinių įgūdžių tobulinimo programa Graičiūno aukštojoje vadybos mokykloje (www.avm.lt). Programos tikslas - parengti turizmo įmonių administravimo specialistus.

2. Kaimo turizmo verslo programa, suteikianti kompetencijas registruoti, organizuoti ir plėtoti kaimo turizmo verslą, teikiant apgyvendinimo, maitinimo ir laisvalaikio paslaugas kaimo turizmo sodybų svečiams. Teikėjas yra Šiaulių valstybinė kolegija (www.svako.lt).
3. Bendruomenės turizmo vietovėse pasirengimas teikti tvaraus (kultūrinio ir ekologinio) turizmo paslaugas - bendroji įgūdžių ugdymo programa Nacionalinėje regioninės plėtros agentūroje Vilniuje. Programos tikslas - sustiprinti smulkaus ir vidutinio verslo dalyvių kompetenciją naudotis turistų traukos vietomis turimame ar naujame versle. Akcentuojamas tvarus vystymasis, kultūros paveldo apsauga ir jų sąveika su kultūrinio turizmu.
4. Turizmo organizatorių mokymo programa - asmeninio profesinio tobulėjimo programa „Profesijų spektras“ Druskininkuose (www.goda.lt). Turizmo organizatoriai sužino apie turizmo veiklos organizavimą, svečių poilsio ir renginių organizavimą, papročius ir tradicijas bei kitus dalykus.

Iš mūsų projekto partnerių perspektyvos didžiulė suaugusiųjų grupė, kurią stengsimės pasiekti naudodamiesi šia mokymosi priemone, yra Lietuvos kaimo turizmo asociacijos (LCTA) nariai. Dauguma jų yra senjorai, todėl jiems dar sunkiau išlaikyti konkurencingumą. Štai kodėl šis projektas ir patogios naudoti platformos paruošimas yra labai svarbūs šiam sektoriui. Tema ir visi moduliai puikiai atitinka Lietuvos kaimo turizmo asociacijos narių poreikius.

Dažniausiai LKTA nariams kyla klausimų, susijusių su elektroninės rinkodaros temomis. Taip pat daugelis narių yra labai motyvuoti teikti naujus turizmo produktus savo klientams. Ši mokymosi priemonė bus puikus sprendimas kaimo turizmo paslaugų teikėjams gauti naujų žinių ir idėjų, kaip pritaikyti kultūros paveldą kasdiniame darbe. Lietuvos kaimo turizmo asociacija nuolat organizuoja mokymus skirtingomis temomis. LKTA pasinaudos STORIE projekto rezultatais, skleisdama naujas žinias apie nematerialaus kultūros paveldo integravimo į kasdienį darbą galimybes, rinkodaros ir elektroninės rinkodaros veiklos naudą bei kūrybiškumo pritaikymą darbe.

Be to, informacija apie projektą ir naują mokymosi priemonę pasidalinsime su turizmo informacijos centrais visoje Lietuvoje. Jie turi bendrauti su mažomis įmonėmis regionuose ir viena iš jų misijų yra išlaikyti mažuosius verslininkus konkurencingus.

6.5. Integracijos galimybės Kroatijoje

Profesinio mokymo organizacijos

Viešoji įstaiga, atsakinga už tolesnio formaliojo mokymo pripažinimą Kroatijoje, yra Profesinio ir suaugusiųjų švietimo agentūra. Ji nuo 2010 m., remdamasi Europos profesinio mokymo kokybės užtikrinimo orientacinių gairių nuostatomis, kuria profesinio mokymo kokybės sistemą ir mokymus kartu su priemonėmis, užtikrinančiomis kokybę. Profesinio mokymo įstaigos mokymo programoje sudaromas planas, su susijusiomis mokymo temomis, ir laikas, per kurį yra pasiekiami mokymosi rezultatai, mokymosi ir mokymo metodai, stebėsenos, vertinimo ir vertinimo metodai bei bendra veikla ir horizontalios temos, kurios padeda pasiekti mokymosi rezultatus.

Agentūra yra atsakinga už suaugusiųjų švietimo sistemos plėtrą ir pasitelkdama keletą elementų, įskaitant analitinę, vystomąją ir mokslinių tyrimų veiklą; tinkamų profesinių ir darbo įstaigų pasiūlymų derinimą suaugusiųjų švietimo sistemoje; profesinį ir konsultacinį darbą suaugusiųjų švietimo įstaigose; dalyvavimą vertinimo, įsivertinimo ir išorinio vertinimo procedūrose suaugusiųjų švietimo sistemoje; suaugusiųjų švietimo programų metodikos rengimą; bendradarbiavimo ir dalyvavimo įgyvendinant programas ir projektus, susijusius su suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra, skatinimą; darbuotojų mokymą ir kvalifikacijos kėlimą suaugusiųjų švietimo sistemoje. Kroatijos užimtumo tarnyba yra viešoji įstaiga, priklausanti Kroatijos Respublikai, per kurią organizuojami bedarbių ir

aktyvių darbuotojų mokymo kursai. Ji siūlo platų kursų asortimentą, o privačios mokymo įstaigos, skirtos šiai tikslinei grupei mokytis, gali pasiūlyti konkrečius ir tikslingus mokymo kursus, kurie pagerintų jų įgūdžius, arba padėtų įdarbinti, arba suteiktų įgūdžių, susijusių su jų darbu, taip pakeliant jų kvalifikaciją. STORIE programa gali būti įtraukta į bet kokį oficialų mokymo pasiūlymą, susijusį su kaimo turizmu, tačiau pats pripažinimo procesas gali užtrukti. Procesą galima patobulinti mokantis įgūdžių pirmiausia esamuose profesinio mokymo kursuose, o po to intensyviau plėtojant specialų profesinio ir (arba) tęstinio mokymo kursą.

Aukštasis mokslas

Bolonijos deklaracija ir Mokslinės veiklos bei aukštojo mokslo įstatymu pirmosios pakopos vadybos - pagrindinės srities: Kaimo turizmo vadybos - studijos trunka trejus metus, t. y. šešis semestrus. Studijų programa yra verta 180 ECTS kreditų. STORIE programą galima įgyvendinti Kaimo turizmo ir kultūros paveldo, Turizmo rinkodaros, Turizmo ir svetingumo verslo įmonėse kaimo turizmo srityje, Kaimo turizmo ir gamtos paveldo, E-rinkodaros turizmo dalykuose.

Suaugusiųjų švietimas

Viena iš pagrindinių institucijų Kroatijos Respublikoje šiandien yra Profesinio ir suaugusiųjų švietimo agentūra. Pagal Profesinio ir suaugusiųjų švietimo agentūros įstatymą (kuriuo ši agentūra perima ankstesnės suaugusiųjų švietimo agentūros užduotis), Agentūra yra atsakinga už suaugusiųjų švietimo sistemos plėtrą, pasitelkiant tam tikrus elementus, įskaitant analitinį, plėtos, ir mokslinių tyrimų; tinkamų profesinių ir darbo įstaigų pasiūlymų derinimą suaugusiųjų švietimo sistemoje; profesinį ir konsultacinį darbą suaugusiųjų švietimo įstaigose; dalyvavimą suaugusiųjų švietimo sistemos vertinimo, įsivertinimo ir išorinio vertinimo procedūrose; suaugusiųjų švietimo programų metodikos rengimą; bendradarbiavimo ir dalyvavimo įgyvendinant programas ir projektus, susijusius su suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra, skatinimą; darbuotojų mokymą ir kvalifikacijos kėlimą suaugusiųjų švietimo sistemoje. STORIE projektas gali skleisti naujas žinias apie nematerialaus kultūros paveldo integravimo į kasdienį darbą galimybes, rinkodaros ir elektroninės rinkodaros veiklos naudą bei kūrybiškumo pritaikymą darbe.

7. Baigiamosios išvados

Visi 4 STORIE moduliai gali būti integruoti į profesinio mokymo, aukštųjų mokyklų mokymo medžiagą ir praturtinti suaugusiųjų mokymo pasiūlą. 1 modulis gali būti ypač naudingas studijų programose, kuriose nagrinėjamas kultūrinis turizmas; 2 ir 3 moduliai yra svarbūs bet kuriai studijų programai, orientuotai į turizmo / viešbučių / svetingumo valdymą, o 4 modulis skirtas kūrybiškumo metodams ir gali būti pritaikytas studijų programoms, nepriklausančioms turizmo sektoriui.

Net jei jums nepavyksta nacionaliniu lygmeniu pripažinti mokymo programos kaip atskiro oficialaus mokymo kiekvienoje šalyje, programą galima labai gerai arba iš dalies integruoti į esamas švietimo programas.

Yra keletas mokymo programos ir mokymosi turinio integravimo galimybių į jau egzistuojančius kursus, profesinio mokymo ir aukštojo mokslo bei suaugusiųjų mokymo programas, kurios kiekvienoje šalyje pripažįstamos nacionaliniu lygmeniu. Tai nereiškia, kad mokymo programa yra pripažįstama kaip visiškai naujas mokymas. Tačiau studentams suteikiama galimybė susipažinti su jos turiniu kaip esamų kursų ir mokymo programų dalimi, o STORIE įgūdžiai tampa neatsiejama kvalifikacijos ir profesijos dalimi. Tai reiškia netiesioginį oficialų kvalifikacijos, įgūdžių ir kompetencijų pripažinimą.

Pedagogai turi suvokti, kad turizmo užsiėmimai yra ne tik mokymo medžiagos interpretavimo platformos, bet ir minkštųjų įgūdžių ugdymas. Kompetencijų ugdymui reikalinga speciali mokymo metodika, šiuolaikinės pedagogikos patirtis ir intensyvesnis dėstytojo ir studento kontaktas.

Visi atvejų tyrimai ir tolesni skaitymai siūlo tarptautinę patirtį. Šie rodmenys gali būti apdorojami kaip komandinis darbas, todėl turi būti išvystytas bendradarbiavimas.

„Powtoon“ vaizdo įrašai padeda pritraukti studentų susidomėjimą visais moduliais ir gali būti integruoti į atitinkamas bet kokio išsilavinimo studijų programas.

STORIE mokymosi programa ir mokymosi priemonė padidins kaimo įmonėse dirbančių žmonių galimybes gauti aukštos kokybės mokymą ir skatins naudotis įvairiais mokymosi metodais, kurie toliau stiprins pagrindines kompetencijas - verslumą, kultūrinį sąmoningumą, skaitmeninį raštingumą ir mokymąsi.

Priedas 1. Kiekvienos šalies tikslinių grupių pristatymas

1. Hungary

1. Associations:

Hungarian Tourism Association Foundation (www.magyardurisztikaiszovetseg.hu). This is an umbrella organization, brings together 37 large tourism associations in Hungary. Performing training and development skills and competencies is also some of his main aims. Actually, it is now offering online courses, but from 2021 it will also have workshops and trainings. This Association, as an “association of associations”, is an opportunity for stakeholders in different segments of tourism to coordinate their information, training and further training needs and not to launch parallel developments, but to create a platform that provides to all their member organizations, ultimately to Hungarian tourism valuable services.

In addition to these, there is one organization that deal specifically with rural tourism in Hungary, but this is advocacy organization. National Association of Rural Tourism (www.falusiturizmus.eu)

Local and regional Tourism Destination Management (TDM) organizations are also involved in the development of tourism actors, encouraging cooperation, organizing training, conferences or workshops. There are a lot of tdm organizations in Hungary, these are compressed by the Hungarian TDM Association (www.mtdmsz.hu)

2. VET organisations

The Ministry for Innovation and Technology launched an unpublished strategy for VET education in 2019 with the title of ‘Vocational Training 4.0 - Medium-Term Policy Strategy for VET and Adult Education. According to its fundamental principle was the new regulation on VET remade, which was entered from the academic year 2020/2021. The structure and the requirements are defined by the Ministry for Innovation and Technology. The background institution of the Ministry is the National Office of Vocational Education and Training and Adult Learning (NOVETAL. <https://www.nive.hu>.)

NOVETAL participates in drafting legislation for VET and adult learning and the National Qualification Register, (<https://www.nive.hu/>) prepares it for approval and publication, monitors its implementation and makes proposals concerning its amendment or updating process. The aim of NOVETAL is (among others) to share good practices and educational materials and resources concerning teaching young people and adults within the international community.

NOVETAL operates 44 VET Centres and more than 350 VET schools in Hungary (<https://www.nive.hu/>), which offers EQF 4 and 5 level qualifications. The structure of training programmes in the VET schools has been updated and adapted to employers’ interests as closely as possible. Vocational school degree can be finished after 3 years with qualification on EQF 4 level. Graduates can enter the labour market or choose to learn additional 2 years in Technicum in a separate program. Basically, the technicum is a five years vocational training program. After finishing the technicum students will receive a secondary school leaving certificate and a technician diploma, thus it combines the benefits of a secondary grammar school respective upper secondary and post-secondary VET programmes acquiring a vocational occupation and a HuQF (EQF) level 5 secondary school leaving certificate.

Students of tourism classes get interdisciplinary professional and general education based on the framework curriculum. According to new regularization the young people can choose 2 different VET programs in tourism, which are in the Register of Vocational Occupations. There are Hotel-keeper, and Tourist technicians. Hotel-keeper training program is a 3 years long training program and can be learned in 7 VET Centre in Hungary. Tourist technician - which is a 5 years VET program -can be learned

in 39 schools of the 28 VET Centre of the country. The technician diploma awards enable its holders to continue their studies in the tertiary education.

3. Tertiary education

Higher education studies are offered at two types of higher education institutions, University and College, both of them may offer courses in all three training cycles: Bachelor course, Master course and Doctoral course.

Currently institutions are allowed to commence just one bachelor programme: Tourism and Catering, which takes six semesters, plus one-semester long work placement. Students successfully finishing their studies on BA in Tourism and Catering programme obtain a diploma in economics specialized in Tourism and Catering. This 3,5-year programme is achievable in 17 different Institutions (both Universities and Colleges) in the whole country. This degree is at level 6 on the EQF (European Qualifications Framework) (<https://www.felvi.hu/>).

The only master programme is available in the field of tourism in Hungary: MA in Tourism Management, this programme can be found at 8 Universities. (<https://www.felvi.hu/>). VET programmes in tertiary education are open to adults in full-, part-time or distance learning.

Further opportunity to develop theoretical and methodological knowledge is the PhD programme, or participating in postgraduate specialisation programme. Within the group of economics sciences, most of the postgraduate specialisation programmes is available in wine tourism, health tourism, event management and regional tourism management (generally parallel with the institutions' offers for specialization of bachelor or master tourism programmes).

4. Educational policy makers and experts

In Hungary the Hungarian Tourism Agency (www.mtu.gov.hu) provides the professional management of tourism, from strategic planning to implementation support. This agency is a state organization with national competence. Its responsibilities include the organization of training, workshops or the professional supervision of tourism workshops organized by others (like KONTAKT), e.g. product development as well.

2. *Extremadura, Spain*

1. Associations

There are several associations active in the region, some covering the whole region, others focussing on specific areas within the region. Here we only highlight those covering the whole region:

- Tourism Cluster Extremadura: cluster representing over 500 SMEs and organisations from the tourism sector in the region (<http://clusterturismoextremadura.es/>)
- AGTEX Association of Extremadura Tourism Guides, for Professionals with the official authorization, who provide cultural, artistic, historical and geographical information services to tourists who hire them for such purposes in the territory of Extremadura (<https://www.turismoextremadura.com/es/organiza-tu-viaje/AGTEX-Asociacion-de-Guias-Turisticos-de-Extremadura/>)
- FEXTUR Extremadura Federation of Rural Tourism, focussing on activities and tourism services in the rural areas of the region.
- CETEX Confederation of Tourism of Extremadura, representing businesses and organisations related to hospitality and restaurant services (<http://www.cetex.es/sobre-cetex/>).
- SETEX Business association of hospitality and tourism in Extremadura, representing businesses related to tourism, hospitality and restaurant services (<http://hosteleriayturismoextremadura.com/>)

2. VET organisations

There are 2 specific VET centres dedicated to hospitality and tourism in the region.

I.E.S. Hospitality and Tourism (<https://ieshyturismo.educarex.es/index.php/informaci%C3%B3n>) is located in the town of ORELLANA LA VIEJA, northeast of the province of Badajoz. The school was created in 1992, teaching for the first time the experimental subjects of Cooking and Reception. Currently, it is fully consolidated as the only educational centre of the Regional Government of Extremadura that is dedicated exclusively to impart Formative Cycles of the Hospitality and Tourism family, framed within the current Regulated Vocational Training.

It provides the following intermediate Vocational Education and Training cycles:

- The intermediate VET Cooking and Gastronomy, focuses on carrying out pre-processing, preparation, conservation, termination/presentation and service related to kitchen production.
- The intermediate VET Restaurant Services, focuses on carrying out the activities of preparation, presentation and service of food and beverages.

Escuela Superior De Hostelería y Agroturismo de Extremadura (<https://extremaduratrabaja.juntaex.es/eshax>). To offer the hospitality sector a model of innovation in training that trains professionals in the sector at all educational levels, achieving the highest qualification for the entire pyramid of workers in the sector, with special emphasis on language teaching. It is also a National Reference Centre for Agrotourism. It offers:

- Formal VET training cycles: Intermediate VET in Restaurant services.
- Courses for unemployed persons aimed at providing them with the professional certificates in the VET cycles related to Hospitality and Restoration Services.
- Continuous training for staff of the sector development of training plans for acquiring skills in various sectors of economic activity, or specific professional skills of interest to a specific sector.

The following VET cycles are offered across a range of different VET centres, but without being a centre specialising in the cycles related to hospitality and tourism, the following cycles are offered across 14 VET centres:

- Basic VET in Restoration Services, support in the culinary production processes and carry out the basic operations of reception, storage and distribution of raw materials in suitable maintenance conditions until their use.
- Intermediate VET Cooking and Gastronomy (see above).
- Intermediate VET Restaurant Services (see above).

3. Tertiary education institutes

I.E.S. Hospitality and Tourism (see above) also offers a Higher Education VET cycle in tourism management, focussing on managing tourism accommodations.

Escuela Superior De Hostelería y Agroturismo de Extremadura (see above) also Higher education VET in kitchen management; Higher education VET in Restaurant Services.

The following Higher Education VET cycles are offered across a range of different VET centres, but without being a centre specialising in the cycles related to hospitality and tourism, the following cycles are offered across 3 VET centres:

- Higher education VET Tourism Guide and Tourism Assistance, provides competences to plan and promote tourist destinations as a guide on the spot or as a hostess or hostess in terminals, means of transport and events.
- Higher education VET on Tourism Information and commercialisation, provides skills to identify opportunities for local development and the creation of new tourism products and services, and develop activities related to the commercialisation of these products and services.

- Higher education VET on Travel Agencies, provides all competences and skills needed in the activities of travel agencies, both travels related as well internal management related ones.
- Higher education VET in Restaurant Services, prepares for intermediate management positions for kitchen production and services and for food and beverage services.
- Higher education VET in tourism management (see above).

The University of Extremadura (<https://www.unex.es/conoce-la-unex/centros/feet/titulaciones/info/presentacion?id=1408>) has a bachelor degree on Tourism, which gives students the skills to be able to direct, manage, plan and execute a wide range of professional profiles within the characteristic areas of the world of Tourism. It also offers a Master in Management and Organization of Tourism Resources, which prepares students for managing tourism organizations and companies (<https://www.unex.es/conoce-la-unex/centros/feet/titulaciones/info/presentacion?id=1412>).

4. Educational policy makers and experts

Educational and training competences in Spain are transferred to the Autonomous Communities and thus managed on regional level (within the framework of the National Qualifications Framework). It is the Regional Ministry of Education and Employment that is in charge of the design and implementation of the VET policy and training in the region. <http://www.juntaex.es/con04/>

The Regional Ministry of Culture, Tourism and Sports is in charge of tourism policy and promotion of the region as a tourism destination. <https://www.turismoextremadura.com/>

Tour Spain (<https://www.tourspain.es/en-us>) is the public body on national level, responsible for marketing Spain as a travel destination in the world.

3. Cyprus

1. Associations

- Cyprus Agrotourism Company was established by Cyprus Tourism Organisation (the main governmental body responsible for the tourism sector), aiming to coordinate rural tourism activities on the island. The Company started with only 7 members and had over 80 members (owners or renovated rural houses adapted for tourism), 100 traditional houses and boutique hotels in 60 villages around Cyprus in 2019. www.agrotourism.com.cy;
- Cyprus National Rural Network aims to increase participation in the effort for rural development, to improve the quality of the rural development policy, and to increase the awareness and knowledge on the benefits of rural development policy. It operates as a platform for as a platform for collecting and disseminating information and technical knowledge for promoting rural development: http://www.moa.gov.cy/moa/da/ead/ead.nsf/home_el/home_el?opendocument
- Women Association of Rural Larnaca (WARL) is a non-profit organisation (NGO) established in 2004. The main purpose of the Association is to promote the entrepreneurship of its members and to maintain the Cypriot traditional customs and the traditional authentic local products. WARL currently has about 400 members (women from rural mountainous District of Larnaca dealing with production of local traditional products). WARL organizes an annual festival for promoting traditional products, organizes training and study visits for its members, participates in European programs. www.warl.eu

In addition to the above associations and networks, local/ regional development agencies are also involved in promoting and supporting rural businesses.

2. VET organisations

A number of technical schools and colleges in Cyprus offer VET programmes focused on tourism and hospitality management, including:

- Intercollege – 2-year programmes of Hotel and Tourism Management, Culinary Arts;
- College of Tourism and Hotel Management – 2-year programmes of Travel and Tourism Administration, Hotel Administration,
- Akademia College – 2-year programmes of Hotel Administration,
- “Tourist agency and hotel clerks” and “Hotel and catering – cooks and waiters” study programmes at several technical schools (2nd Technical School Nicosia, Technical School Makarios III Nicosia, 1st Technical School Nicosia, etc.)

3. Tertiary education institutes

In Cyprus, tertiary education is provided by universities and colleges: 3 public universities, 5 private universities, and over 40 institutes and colleges - public and private institutions of tertiary education.

As tourism is a very important sector of Cyprus economy, various tourism-related study programmes are offered by the majority of tertiary education institutes, for example:

- Cyprus University of Technology offers Bachelor degree and Doctoral study programme of Hotel Management and Tourism,
- European University Cyprus offers Bachelor degree study programme of Hotel Management,
- University of Nicosia offers Bachelor programmes of Hospitality Management and Tourism, Leisure and Events Management,
- Larnaca College offers Bachelor programme of Hospitality and Tourism Management and MBA Hospitality Management

4. Educational policy makers and experts

The Ministry of Education, Culture, Youth and Sports is the main body responsible for the policies in the field of education in Cyprus: <http://www.moec.gov.cy/en/>.

The Deputy Ministry of Tourism is the strategic and supervisory authority of the tourism sector, which among other responsibilities promotes tourism education and training: http://www.tourism.gov.cy/tourism/tourism.nsf/home_en/home_en?OpenForm

The Human Resource Development Authority of Cyprus (HRDA) is in charge of managing training funds in Cyprus. The system relies on compulsory contributions paid by all employers and subsidises in-company and multi-company training programmes: <http://www.hrdauth.org.cy>.

4. Croatia

1. Associations

Croatian Chamber of Agriculture (<https://komora.hr/>). The organization has been actively working since 2009 for interest representation of farmers from the Republic of Croatia and in international associations, and especially main interest associations at the level of the European Union. The Government and the Parliament of the Republic of Croatia established the CCA to represent the interests of all farmers in the Republic of Croatia in negotiations with the Government, the Ministry of Agriculture, and all other state bodies. As the main association of Croatian farmers, they defend the interests of Croatian agriculture in the European Union because they are a member of the most influential European agricultural organization Copa-Cogeca. At the national level, CCA operates through county chambers and 18 sectoral committees, and through as many as 20 sectoral working groups within Copa-Cogeca. CCA organizes round tables, conferences, lectures, workshops, and

events. CCA offers Information and assistance regarding associations with other producers within the Republic of Croatia and the EU.

The Croatian National Tourist Board (CNTB) is a national tourist organization founded to create and promote the identity and reputation of Croatian tourism domestically and internationally. CNTB activities include both planning and implementing the promotional strategy, as well as proposing and implementing promotional activities that are of common interest to all entities in tourism, and raising the level of quality of the entire Croatian tourist offer. The Croatian National Tourist Board is headquartered in Zagreb (Iblerov trg 10/IV), but also has 19 representative and branch offices globally.

2. VET organizations

Catering and Tourism School, Osijek (<http://ss-ugostiteljsko-turisticka-os.skole.hr/>) Students can choose specialties from 5 different fields. There are programs to get an education on trade and catering service as well as tourist hotel commercialists, hotel and tourism technician, events and recreation service organizer. By the decision on the appointment of regional centres of competence in vocational education, it was appointed on July 20, 2018, as a Regional Centre of Competence (RCC) by the Ministry of Science and Education. Thus, the RCC is defined as a place of VET excellence in which programs of regular vocational education, vocational training, and lifelong learning will be implemented. It will provide a platform for work-based learning, for professional practice, for the implementation of various forms of formal and non-formal education, for the education of mentors, and networking with market participants.

Virovitica Vocational School (<https://www.ssv.hr/>) is the largest high school in the city of Virovitica with a total of 650 students and 63 employees. The following professions are included in the education program: economist, commercialist, tourist-hotel commercialist, waiter, chef, pastry chef, and salesman.

Tourist-catering and food school Bjelovar (<https://www.tups-bj.hr/>). The school is part of the newly built high school centre, which also houses the Medical, Commercial and the School of Economics and Office. It is fully equipped with everything needed for occupations that can be attended to at school. The school currently runs four- and three-year educational programs. Four-year programs: hotel-tourist technician and tourist-hotel commercialist. Three-year programs: chef, pastry chef, waiter, baker, milkman, confectioner. The school also has programs for students with disabilities: an assistant chef and pastry chef, an assistant waiter, and an assistant gardener.

3. Tertiary educational institutes

Higher education studies are offered in Virovitica, Polytechnic of Virovitica (<https://vsmti.hr/>). Polytechnics contain study programs from at least two scientific fields (social and technical sciences) and at least three scientific fields (economics, computer science, and electrical engineering). They have a program called the undergraduate professional study of Management – main field: Management in Rural Tourism and specialist graduate professional study program of Management - Destination Management. The experience and skills gained during the years of internships provide an opportunity to get a job and pursue a career both in Croatia and abroad.

The Faculty of Interdisciplinary, Italian and Cultural Studies (<https://fitiks.unipu.hr/fitiks>) was established in 2016, based on the Department of Italian Language Studies and the University Study of Culture and Tourism. The following can be studied at the Faculty: Undergraduate university study Culture and Tourism, Graduate University Study of Culture and Tourism, Undergraduate University Study of Culture and Tourism and Italian Language and Culture (two subjects). The university graduate study Culture and Tourism is designed to train students to work in an intercultural environment in cultural and tourism organizations, to independently conduct interdisciplinary scientific and professional research, strategic analysis of the environment of the cultural and tourism sector, and work in project teams engaged in strategic development documents. Culture and/or tourism, independent creation of innovative cultural and tourist products as well as more complex tourist arrangements of destination management companies based on cultural tourism products. The

interdisciplinary content concept and approach is a reflection of such ubiquitous contemporary considerations of tourism development in the new age and the challenge of sustainable valorisation of cultural heritage for tourism purposes.

4. Educational policy makers and experts

In Croatia, the main responsibility for the development and implementation of the vocational training policy has been given to the Ministry of Science and Education. The Ministry of Economy and Sustainable Development participates in the implementation of the human resources development and vocational training policy. The social partners are empowered to initiate the development of the new qualifications, standards, and vocational training programs. Representatives of employers participate in the development of the content of the vocational training programs, in assessing the compliance of the programs with the needs of the labour market, and in organizing training.

(<https://www.asoo.hr/>)The activities of the Agency for Vocational and Adult Education have been established to plan, develop, organize, implement, monitor, and improve the system of vocational education and adult education. Strategic goals: develop qualifications based on competencies and learning outcomes, permanently align education with labour market needs, build a system of vocational education and training that enables lifelong learning and mobility, define the roles of teachers in a results-oriented system, establish a quality assurance system.